

Kohtuasi C-103/21**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

18. veebruar 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen
(Halduskohus, Bolzano provintsi autonoomne osakond, Itaalia)**Eelotsusetaotluse kuupäev:**

9. veebruar 2021

Kaebaja:

SG

Vastustaja:

Bolzano autonoomne provints

Põhikohtuasja ese

Elektrivõrku ühendamata mägimajade ja kaitseonni jaoks hüdroelektrijaamade rajamiseks antava investeerimisabi siseturuga kokkusobivus; riigi ametiasutuste poolt abi vähendamise õiguspärasus pärast liidu abiregulatsiooni kehtivuse lõppemist

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendus, ELTL artikkel 267, eelkõige

Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT 2015, L 248, lk 9) (edaspidi „määrus (EL) 2015/1589“)

Komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsus: ELTL artiklite 107 ja 108 raames antava riigiabi lubamine SA.32113 (10/N) (2013/C 1/02) (ELT 2013, C 1, lk 7) (edaspidi „riigiabi otsus SA.32113“)

Eelotsuse küsimused

1. Kas komisjoni 25. juuli 2012. aasta otsusega SA.32113 (2010/N) lubatud abi 80% ulatuses väikeste hüdroelektrijaamade ehitamiseks, millega toota elektrienergiat taastuvenergia allikatest selliste Alpi kõrgmäestiku mägimajade ja kaitseonide omatarbeks, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta, on 31. detsembril 2016 lõppenud?
2. Kui vastus sellele küsimusele on jaatav:
 - 2.1 Kas siis tuleb täiendavalt kontrollida, kas määruse (EL) 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab enne riigi ametiasutuste sekkumist tegema abi tagastamise otsuse komisjon?
 - 2.2 Kas tuleb kontrollida, kas nimetatud abi on ELTL artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses kokkusobiv siseturuga, kuna selle eesmärk on teatud majanduspiirkondade arengu soodustamine, või võib see moonutada konkurentsi ja mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust?

Viidatud liidu õigusnormid

ELTL artikli 107 lõige 1 ja lõike 3 punkt c, samuti artikli 108 lõige 3

Määruse (EL) 2015/1589 artikli 1 punktid a, c, f, g, artikli 4 lõige 3, artikli 9 lõiked 3 ja 4, artikkel 20, samuti põhjendus 28

Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT 2004, L 140, lk 1; ELT eriväljaanne 08/04, lk 3), artikli 4 lõige 1, lõike 2 punkt b ja lõige 3

Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määruse (EL) nr 651/2014, ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT 2014, L 187, lk 1) (edaspidi „määrus nr 651/2014“), artikli 41 lõike 7 punkt a, lõiked 8 ja 9

Riigiabi otsuse SA.32113 punktid 6, 97 ja 98

Viidatud riigisisese õigusnormid

7. juuli 2010. aasta piirkondlik seadus nr 9 „Energia säästmise, taastuvenergia allikate ja kliimakaitse valdkonna sätted“, avaldatud 3. augusti 2010. aasta piirkondlikus ametlikus teatajas nr 31 käesoleval ajal kehtivas redaktsioonis (edaspidi „piirkondlik seadus nr 9“)

8. novembri 2010. aasta provintsiavalitsuse otsus nr 1804, avaldatud 13. novembri 2012. aasta piirkondlikus ametlikus teatajas nr 46 (edaspidi „provintsiavalitsuse otsus nr 1804“)

Asjaolud ja menetlus

- 1 Kaebuse esitaja (edaspidi „kaebaja“) on sellise alpiaasa omanik, mis ei ole selle kõrvalise asukoha tõttu ühendatud avalikku elektrivõrku.
- 2 Piirkondliku seadusega nr 9 anti abi 80% ulatuses hüdroelektrijaamade ehitamiseks, millega toodetakse elektrienergiat taastuenergia allikatest mägimajadele ja kaitseonniudele, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta.
- 3 Nimetatud abikava kiitis heaks Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) 25. juulil 2012 riigiabi otsusega SA.32113.
- 4 Kaebaja taotles selle abikava alusel vastustaja pädevalt asutuselt abi andmist vee abil elektrienergia tootmise projektile. Toodetud elektrit tahetakse kasutada oma tarbeks.
- 5 Pädev asutus andis 31. augusti 2018. aasta otsusega kaebajale abi summas 115 011 eurot – see vastab 80%-le abikõlblikest kuludest summas 143 764,02 eurot.
- 6 27. aprillil 2020 tühistas pädev asutus osaliselt antud abi. Abikava SA.32113 kehtivus lõppes 31. detsembril 2016, provintsiavalitsus muutis abi andmise kriteeriume ja määruses nr 651/2014 vähendati 80-protsendilist maksimumsummat 65%-le abikõlblikest kuludest.
- 7 Uute kriteeriumide alusel hinnati abikõlblikud kulud summaga 142 468 eurot ja arvestati abi 65% ulatuses, so 92 604 eurot. Osa abist tühistati seega summas 22 406,80 eurot ja tehti korraldus uuesti arvutatud abi väljamaksmiseks.
- 8 Kaebaja esitas halduskohtule tühistamiskaebuse (edaspidi „kaebus“) teda koormava haldusakti, eelkõige osalise tühistamise (edaspidi „vaidlustatud haldusakt“) peale.
- 9 Tema kaebus tugineb kuuele õiguslikule väitele, milles ta heidab liidu õigusega seonduvalt ette järgmist:
 - Abi ei ole õigusvastane, kuna tegemist ei ole liidu õigusega vastuolus oleva riigiabiga ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Eranditult mägimajade omatarbe eesmärgiks antud abiga ei moonutata konkurentsi Euroopa Liidus ega mõjutata liikmesriikide vahelist kaubandust.
 - Abi andmise õigusvastaseks kuulutamise ja selle tagastamise otsuse tegemise pädevus ei ole mitte vastustajal, vaid ainult komisjonil.

- Kostja rikkus õiguspärase ootuse ja õiguskindluse põhimõtet, kuna määrus (EL) nr 651/2014 kehtis osaliselt tühistatud abi andmise ajal alates 1. juulist 2014, st juba üle nelja aasta. Kaebaja ei oleks heaks kiidetud abita neid investeeringuid iial teinud.

- 10 Vastustaja palub jätta kaebuse rahuldamata.
- 11 Ta on seisukohal, et tegemist on õigusvastase riigiabiga, kuna riigiabikava SA.32113 kehtivus lõppes 31. detsembril 2016 ja seega puudus abil õiguslik alus. Lisaks rikuti abi andmisel määrust (EL) nr 651/2014. Seetõttu oleks tulnud abi kohandada määrusega ja seda vähendada.

Eelotsusetaotluse põhjendus

- 12 Kaebuse eduväljavaated sõltuvad Euroopa Liidu Kohtu (edaspidi „Euroopa Kohus“) otsusest aluslepingute tõlgenduse kohta.
- 13 Kolleegium peab vajalikuks esitada Euroopa Kohtule vastavalt ELTL artiklile 267 eespool nimetatud eelotsuse küsimused alljärgnevatel põhjustel, sest need on seoses kaebaja esitatud kaebuse mitme väitega asja lahendamisel olulised.

Liidu ja liikmesriigi õigusaktid

- 14 Vaidluse lahendamisel olulised õigusnormid on nimetatud eespool alajaotustes „Viidatud liikmesriigi õigusnormid“ ja „Viidatud liidu õigusnormid“. Alljärgnevad seisukohad täiendavad neid.
- 15 Piirkondlik seadus nr 9 näeb ette, et Bolzano provints võib anda abi kuni 80% taastuvenergia allikatest elektrienergia tootmisrajatiste ehitamiseks ja laiendamiseks. Sel alusel otsustati provintsivalitsuse otsusega nr 1804 anda nende rajatiste jaoks abi mägimajade ja kaitseonniade jaoks hüdroelektrijaamade ehitamiseks ja laiendamiseks. Lisaks tuli kulutused järgnevatel eelarveaastatel arvelt kindlaks määrata iga-aastase eelarveseadusega.
- 16 Komisjon kiitis oma riigiabi otsuses SA.32113 eelpool kirjeldatud abikava heaks. Sellest nähtub, et abikava jaoks oli ette nähtud eelarvevahendeid ühtekokku 187 miljonit eurot ja iga-aastaselt 32 miljonit eurot, samuti kava kehtivus kuni 31. detsembrini 2016. Komisjoni selgituste kohaselt ei kujuta umbes pool vahenditest riigiabi, täpset kehtivust selgelt ei nimetata.
- 17 Eelkõige mägimajade ja kaitseonniade jaoks ette nähtud hüdroelektrijaamade investeeringuabi kohta tegi komisjon otsuse mitte esitada vastuväiteid, kuna tegemist on siseturuga kokkusobiva riigiabiga teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses.

- 18 Kõrvalistes piirkondades, kus puudub ühendus elektrivõrguga, elektrienergia tootmise mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele hindas ta *a priori* väheseks (riigiabi otsuse SA.32113 punkti 97).
- 19 Ettenähtud kava eesmärk on tasakaalustada tõelist territoriaalset eripära ning seda õigustab objektiivselt vajadus kõrvaldada ratsionaalsel viisil usaldusväärse ja tõhusa elektrienergia varustatuse puudujäägid eemal asuvatel Alto Adige aladel. Seetõttu jõudis komisjon otsusele, et abil on Alto Adige maapiirkondade ja alpijalade elektrifitseerimise jaoks ühtekokku positiivne toime, kuna see aitab kaasa tagada klientide, eelkõige perede ja väikeettevõtjate õigust usaldusväärsele ja keskkonnasõbralikule elektriga varustatusele (riigiabi otsuse SA.32113 punkt 98).
- 20 Määruse (EL) nr 651/2014 artikli 41 („Taastuvallikatest toodetud energia edendamiseks tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi“) kohaselt on taastuvallikatest toodetud energia edendamiseks tehtavateks investeeringuteks ettenähtud abi siseturuga kokkusobiv ja vabastatud teavitamiskohustusest, kui see täidab nimetatud sättes kehtestatud tingimused.

Eelotsuse küsimused

- 21 Kaebuse esimene väide tõstatab küsimuse, kas antud 80-protsendilises ulatuses abi võib kaasa tuua konkurentsi moonutamise ja mõjutada liikmesriikide vahelist kaubandust.
- 22 Kui vastus sellele küsimusele on eitav, toob see endaga kaasa vaidlustatud haldusakti tühistamise.
- 23 Lisaks on selle kohtus menetluses veel seitse sarnast juhtumit, mille aluseks on sama õiguslik küsimus.
- 24 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on sellega seoses kahtlused komisjoni heaks kiidetud abikava SA.32113 tegeliku lõppemisega seonduvalt.
- 25 Riigiabi otsuses SA.32113 endas ei ole kava ajalist piirangut selgelt määratletud. Ainult selle avaldatud osast Euroopa Liidu Teatajas nähtub, et ette oli nähtud kehtivus kuni 31. detsember 2016.
- 26 Piirkondlik seadus nr 9 nägi ette, et iga-aastase eelarveseadusega määratakse kindlaks vajalikud vahendid väikehüdroelektrijaamade ehitamiseks selliste mägimajade ja kaitseonide jaoks, mida ei ole võimalik ühendada elektrivõrku ilma kohase tehnilise ja rahalise kuluta.
- 27 See toimus ka pärast 2016. aastat ning 2017. aasta ja 2018. aasta provintsieelarves olid vastavad summad ette nähtud.

- 28 Riigiabi otsuses SA.32113 luges komisjon piirkondliku seaduse nr 9 eesmärgi seoses elektrivõrku ühendamata mägimajade ja kaitseonnidega siseturuga kokkusobivaks.
- 29 Seetõttu tekib küsimus, kas abikava, mis puudutas mägimajade ja kaitseonnide elektrifitseerimist taastuenergia allikatest ja mille komisjon tunnistas ELTL artikli 107 lõike 3 tähenduses siseturuga kokkusobivaks, lõppes 31. detsembril 2016.
- 30 Kui vastus sellele küsimusele on eitav, oleks antud abi olemasolev abi ning selle tulemusena oleks vaidlustatud abisumma vähendamine õigusvastane.
- 31 Kui vastus sellele küsimusele oleks jaatav, oleks tegemist abiga, mis anti pärast komisjoni heaks kiidetud ajavahemiku möödumist. Ka juhul kui ei esine komisjoni seatud tingimuste ja kohustuste rikkumist, oleks tegemist abi kuritarvitamisega.
- 32 Sellisel juhul tuleb kontrollida, kas määruse (EL) 2015/1589 artiklit 20 tuleb tõlgendada nii, et abi kuritarvitamise korral peab enne riigi ametiasutuse sekkumist tegema abi tagastamise otsuse komisjon.
- 33 Lisaks sellele tuleb kontrollida, kas see abi on jätkuvalt – nagu märkis komisjon riigiabi otsuses SA.32113 – siseturuga kokkusobiv artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses, kuna selle eesmärk on teatud majanduspiirkondade arengu soodustamine.